

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 407/2023
14.02.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Радмила Стаменковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство одбране, чији је заступник Војно правобранилаштво из Београда, ради исплате, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2705/22 од 23.09.2022. године, у седници одржаној 14.02.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија, **УКИДА** се пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 2705/22 од 23.09.2022. године у ставу другом, трећем и четвртном изреке и предмет, у том делу, враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 922/19 од 26.10.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је, као неоснован приговор стварне ненадлежности првостепеног суда. Ставом другим изреке, дозвољено је објективно преиначење тужбе као у поднеску од 19.07.2021. године. Ставом трећим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца, па је обавезана тужена да му на име мање исплаћене плате због неплаћеног прековременог рада, прековременог рада који је плаћен као редовни, рада ноћу и рада за време празника исплати за период од фебруара 2016. године до маја 2018. године појединачне новчане износе са законском затезном каматом почев од датума доспелости до исплате, као у садржини тог става. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да за тужиоца на износе из става трећег које дугује тужиоцу уплати доприносе на име обавезног пензијског и инвалидског осигурања Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 139.680,00 динара са законском затезном каматом од дана наступања услова извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2705/22 од 23.09.2022. године ставом првим изреке потврђено је решење садржано у ставу првом изреке првостепене пресуде, а жалба тужене је одбијена, као неоснована. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу трећем, четвртном и петом изреке, па је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му на име мање исплаћених плата због неплаћеног прековременог рада,

прековременог рада који је плаћен као редовни, рада ноћу и рада за време празника исплати за период од 01.02.2016. године до 31.05.2018. године појединачне новчане износе са законском затезном каматом почев од датума доспелости до исплате, као и да тужиоцу на износе из става трећег изреке уплати доприносе на име обавезног пензијског и инвалидског осигурања Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, као и трошкове поступка у износу од 139.680,00 динара са законском затезном каматом од дана наступања услова извршности пресуде до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је, као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова првостепеног поступка. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 18.000,00 динара.

Против наведене другостепене пресуде тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду по одредби члана 408. Закона о парничном поступку и нашао да је ревизија тужиоца основана.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је у радном односу код тужене. Решењем тужене од 25.07.2014. године тужилац је постављен по мирнодопској формацији – системазијацији на ФМ командир Одељења и руководиоца 1, Одељења за авион и мотор, вод за авион МИГ 21, чета за ваздухопловно техничко одржавање у ВП Тужиоцу је одређен основни коефицијент и то коефицијент према положају од 0,77 и коефицијент према чину 0,40; по основу посебних услова службе у Војсци Србије одређен му је додатни коефицијент у висини од 25% основног коефицијента; по основу вршења службе у јединици ранга чете му је одређен додатни коефицијент за посебне услове службе због тежине, карактера и трајања рада, односно посла у износу од 0,226; по основу навршених година рада у радном односу му је одређен додатак на плату од 11,6% који ће се увећати од 0,4% од плате за сваку следећу навршену годину рада у радном односу. Плата и друга примања у складу са овим решењем исплаћују се тужиоцу од обрачуна и исплату плате за 22.03.2013. године. Тужилац тужбеним захтевом тражи исплату мање исплаћених плата за прековремени рад, прековремени рад који је плаћен као редовни, рад ноћу и рад за време празника. На основу налаза и мишљења судског вештака утврђено је да је у периоду потраживања тужилац остварио 1.042,00 сата прековременог рада, 256 сати прековременог рада плаћеног као редовни рад, 664 сати ноћног рада и 120 сати рада у дане државних празника.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је у складу са одредбама члана 85. став 1. и члана 98. Закона о Војсци Србије, члана 32, члана 34. став 1. и члана 35. Правилника о платама и другим новчаним примањима професионалних припадника Војске Србије, као и одредаба члана 108. став 1. и члана 164. Закона о раду усвојио тужбени захтев налазећи да тужена није обрачунавала сате по назначеним основама већ да је обрачун плате вршен само за редован рад.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев с позивом на одредбе члана 6. став 1 и члана 141. став 1, 2. и 3. Закона о Војсци Србије („Службени гласник Републике Србије“ број 116/07 ... 88/15 – одлука Уставног суда), налазећи да у конкретном случају тужилац нема право на накнаду штете због

незаконитог или неправилног рада органа тужене у смислу одредба члана 172. Закона о облигационим односима, јер није постојала одлука управног органа којом је тужиоцу признато право на новчану накнаду по траженим основама. Заштита појединачних права, у овом случају права на исплату накнаде по траженим основама по Закону о Војсци обезбеђује се у управном поступку и кроз контролу законитости коначних управних аката војних управних органа у управном поступку, што је у конкретном случају изостало.

По налажењу Врховног суда побијаном пресудом погрешно је примењено материјално право, због чега је чињенично стање непотпуно утврђено.

Према правном схватању Уставног суда исказаном у одлуци Уж 7156/2014 од 11.12.2014. године, донетој у сличној правној ситуацији, независно од тога да ли се ради о плати за обављени рад из класичног радноправног односа или радног односа у коме је држава послодавац, наведено право мора да ужива непосредну правну заштиту у судском поступку, с обзиром на то да се овде ради о једном Уставом зајамченом праву из члана 60 став 4 Устава - правичној накнади за рад. Право на плату за обављени рад представља најважније имовинско право за запослено лице, због чега у потпуности претеже приватноправни елемент над јавноправним елементом у радном односу у коме је држава послодавац, те ово право ужива директну судску правну заштиту. Стога се не може прихватити закључак другостепеног суда да је заштиту наведеног права тужилац у конкретном случају морао обезбедити у управном поступку кроз контролу законитости коначног акта управног органа.

Из досада утврђеног чињеничног стања произилази да је тужилац професионални војник на служби код тужене у ВП Решењем тужене од 25.07.2014.године одређен му је основни коефицијент (према положају од 0,77 и према чину од 0,40), као и додатни коефицијент по основу посебних услова службе у Војсци Србије у висини од 25% основног коефицијента. Тужилац је остварио сате прековременог рада, прековременог рада који је плаћен као редован рад, ноћног рада и рад за време празника.

Професионалном војном лицу због посебних услова под којима врши службу у Војсци Србије према члану 83. став 1. Закона о Војсци Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 116/07 ... 36/18) утврђује се коефицијент за обрачун плате који је од 20% до 50% већи од коефицијента који се утврђује на основу положаја и чина. Као елемент посебних услова рада под којима професионално војно лице врши службу у ВС предвиђен је између осталог и рад дужи од пуног радног времена, којим се у складу са ставом 2. истог члана сматра рад у случају предузимања мера приправности, узбуне у јединици, односно установи, за време војних вежби, борбе против елементарних непогода, дежурства или сличних дужности у команди, јединици или установи Војске Србије, као и у приликама које захтевају да се продужи започети рад чије би обустављање или прекидање имало штетне последице за оперативну способност команде, јединице односно установе, или би била нанета материјална штета, или угрожени животи и здравље војних лица и других грађана. Према Правилнику о платама професионалних припадника Војске Србије („Службени војни лист“ број 10 од 20.04.2017. године – пречишћени текст) официру, односно

подофициру у радном односу на неодређено време због посебних услова рада под којима врши службу у Војсци Србије приписаних чланом 83. став 1. и 2. Закона о Војсци Србије припада коефицијент за посебне услове службе у Војсци Србије у висини 25% од основног коефицијента (члан 15 став 2 Правилника). Такође, професионалном војном лицу у складу са чланом 85. Закона о Војсци Србије увећава се плата за часове ноћног, рада у дане празника који су законом одређени као нерадни дани и рада дужег од пуног радног времена, осим рада дужег од пуног радног времена из члана 83. став 1. овог Закона. Према члану 32. и 33. Правилника професионалном припаднику Војске Србије припада додатак на плату за рад од 22 сата до 6 сати наредног дана (рад ноћу), као и додатак на плату за рад на дан празника који није радни дан. Допатак за сваки сат рада ноћу износи 26% вредности радног сата плате, а додатак за сваки сат рада на дан празника који није радни дан износи 110% вредности радног сата плате. У складу са чланом 35. став 4. Правилника професионалном припаднику Војске Србије који прековремено ради у случајевима прописаним чланом 83. став 1. и 2. Закона не припада увећање из члана 32. и 33. овог Правилника и става 1. до 3. овог члана.

Тужиоцу је решењем тужене од 25.07.2014.године одређен додатни коефицијент по основу посебних услова службе у Војсци Србије у висини од 25% од основног коефицијента. С тим у вези тужилац не би имао право на увећање плате из члана 85. став 1. Закона о Војсци Србије и члана 32, 33. и 35. Правилника уколико су остварни часови рада за које тужбеним захтевом тражи исплату увећане плате остварени као прековремени рад из члана 83. став 1. и 2. Закона о Војсци Србије, јер му је за таква рад увећан основни коефицијент, а на које околности је чињенично стање непотпуно утврђено.

Међутим, уколико се не ради о прековременом раду из члана 83 Закона о Војсци Србије тужилац би имао право на увећање плате из члана 85. став 1. Закона о Војсци Србије и члана 32, члана 33. и члана 35 Правилника. С тим у вези уколико је тужилац у складу са чланом 98. став 1. истог закона, уз писмени налог старешине, по потреби службе радио дуже од пуног радног времена то право би остварио у складу наведеним Правилником. У том смислу би тужилац у складу са чланом 35. став 1. Правилника имао право на слободне сате (сат и по за сваки сат прековременог рада), а само изузетно би му се могла исплатитим увећана плата за 26% вредности радног сата под условом да није могао да искористи слободне сате због тога што природа послова радног места захтева тако обиман прековремени рад, али уз претходно прибављену сагласност министра одбране (члан 35. став 3. Правилника).

С тим у вези, а имајући у виду одредбе члана 141. и 142. Закона о Војсци Србије и члана 52. став 3. Правилника према коме надлежни старешина решењем утврђује и додатке на плату (изузев додатака за ноћни рад и рад у дане празника који нису радни дани, а који се остварују на основу радне листе), накнаду плате (изузев накнаде плате за време одсуства са рада на дан празника који је нерадни дан, а која се остварује на основу радне листе), отпремнину, јубиларне награде, за остварење права по основу прековременог рада неопходно је обраћање старешини војне јединице ради признања и конкретизовања тог права – утврђивања права на слободне сате, као правила или права на исплату увећане плате, што је изузетак за који морају бити испуњени услови предвиђени чланом 35. став 3. Правилника. То значи да уколико није

подносио захтев надлежном старешини за признавање слободних сати на име прековременог рада или утврђење права на исплату увећане плате не би постојао основ тужиочевог потраживања. У супротном, уколико му није омогућено коришћење слободних сати признатих правноснажним решењем надлежног старешине, односно није извршена исплата новчаног износа утврђеног таквим решењем припадала би му накнада штете у смислу члана 172. став 1. Закона о облигационим односима због незаконитог или неправилног рада државног органа.

Код изложеног, чињенично стање на наведене околности је непотпуно утврђено, због чега је Врховни суд у складу са одредбама члана 416. став 2. Закона о парничном поступку укинуо другостепену одлуку и предмет вратио другостепеном суду на поновно суђење.

**Председник већа-судија
Драгана Маринковић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**